כלי יקר

פרשת נשא

גיליון 85 שנה ב' ה'תש"פ

כ"ה כנגד כ"ה

'כה תברכו את בני ישראל' [במדבר ו, כג]

סמך הברכות לנזירות כי היין קובע ברכה לעצמו אבל לא לאחרים, ואדרבא הביא יללה וקללה לעולם למן דאמר 'עץ הדעת גפן היה' [סנהדרין ע.], וכן גרם קללה לאדם וחוה, ולזרעו של נח, וללוט. ומלת 'כה' קאי אפרשה שלמעלה, לומר שהכהן המברך לא יהיה שתוי יין בעמדו לברך את ישראל, כי צריך לאמר הברכות כמו שנאמר 'אמור להם', ונקרא שיכור כל שאינו יכול לדבר לפני המלך, על כן צריכין להיות כנזירים.

ובמלת '**כה**' חתם כל הברכות שיהיו דוגמת ברכת אברהם שנתברך **ב'כה'**, שנאמר [בראשית טו, ה] '**כה** יהיה זרעך', ועל כן **רצה בלעם לבטל מישראל ברכת 'כה'**, שנאמר [לקמן כג, טו] 'התיצב כה על עולתיך ואנכי אקרה כה', ואמרו במדרש [עיין רבנו בחיי לקמן כג, טו] 'אתה בקרבנותיך תבטל ברכת כה יהיה זרעך, ואני אבטל ברכת כה תברכו וגו'.

ובזה ראיתי ליישב, מה שמסיק ברבתי [בלק כ, ז] בפסוק '**אולי אוכל נכה בו**' [לקמן כב, ו] מה מנכין מן הסאה חלק עשרים וארבע, כך **בקש לנכות מישראל חלק עשרים וארבע מן ששים רבוא דהיינו עשרים וחמש אלף**, ויש להקשות מה יתרון לו בכל עמלו כשינכה עשרים וחמש אלף מן ששים רבוא, ועוד למה נפלו דווקא עשרים וארבע אלף, אלא ודאי שלא בקש **כי אם לבטל מישראל ברכת 'כה'** וחשב שנפילת עשרים וחמש אלף נוגע בברכת '**כה**' ובביטול ברכה זו יהיה לו מקום אז לקללם. אבל לא עלתה בידו כי לא יוכל להם כי אם במספר עשרים וארבע עד מספר כ"ה ולא עד בכלל, כי **עמדה להם ברכת 'כה תברכו'**, לשלא תחול הקללה יותר **וזה פירוש יקר.**

ואולי מספר '**כה**' הוא בזכות עשרים וארבע מתנות כהונה, ועם **ברכת כהנים הרי עשרים וחמש מתנות כהונה**, בזכותם חלה הברכה על ישראל, ואם תשאל **מה הנאה יש לכהנים** בברכה זו שתהיה נחשבת בכלל כל מתנות כהונה, תלמוד לומר [בראשית יב, ג] 'ואברכה מברכיך', אם כן על ידי ברכה זו יקבלו גם המה ברכה. [ועיין חולין מט. ואני אברכם, תניא ר' ישמעאל אומר וכו' כהנים מברכים לישראל והקדוש ברוך הוא מברך לכהנים] **ועוד שנוסח** הברכות 'ברכך ה', ודרשו רבותינו ז"ל [במדבר רבה יא, ה] 'בנכסים', וברכה זו חוזרת גם לכהנים כי בזמן שיש לישראל נכסים מרובים לפיהם ירבו מתנות כהונה תרומות ומעשרות, דאם לא כן מאין יקחו המן הגורן או מן היקב.

דבר המערכת

בעלון זה מובאים יסודות נפלאים אשר מבררם רבנו זי"ע ומעמידם, והדברים צריכים לימוד ועיון רב, הן גודל מעלת השלום אשר הוא חתימת ברכת הכהנים, והן בהבנת מעלת שליח הציבור האומר לכהנים את ברכת כהנים.

בשנה שעברה כאשר הבאנו את דברי רבנו זי"ע אודות תפקידו של השליח ציבור בעת ברכת כהנים, נעשה רעש בהיכלי התורה, וקיבלנו תגובות מגדולי הפוסקים ותלמידי החכמים אשר עמדו נרעשים לגודל תפקידו של שליח הציבור, ועל ידי כך זכינו ורבים התחזקו בדבר זה, וכמעשהו בראשון כך מעשהו בשנית, להגדיל ולהפיץ דברי רבנו זי"ע, ועל ידי כך נזכה לברכת כהנים בהידור ובשלימות, ובעיקר לחתימת הברכה 'וישם לך שלום', אשר דבר דרוש מאד בדורנו, ועל ידי השלום נזכה בקרוב ממש לביאת משיח צדקנו ולבנין בית המקדש.

בברכת התורה
מערכת העלון

החזן הוא המושך שפע ממקור הברכות

'אמור להם' [במדבר ו, כג]

מכאן למדו רבותינו ז"ל [ספרי לט] שהחזן מקריא לכהנים מלה במלה נוסח הברכות, **וטעמו של דבר שהחזן הוא הסרסור המושך שפע צינור ממקור הברכות תחילה ומוריק אותם על ראש הכהנים יחולו**, כי הוא אומר תחילה אל הכהן 'יברכך ה', כדי לעשות את הכהן תחילה כלי גדוש ומלא ברכת ה', ואחר כך כשהכהן אומר לישראל 'יברכך ה', הוא מוריק מן כלי מלא על כלי ריקן, אבל אם לא היה הכהן מתברך תחילה היה מוריק מכלי ריקן אל כלי ריקן.

ובזה מיושב מה שנאמר [בראשית יב, ג] '**ואברכה מברכך ומקללך אאר**', והוה לי למימר 'ואאר מקללך' כדרך שאמר 'ואברכה מברכך', אלא שרצה לומר שהכהן המברך את ישראל אני מברכו תחילה, כדי לעשות את הכהן כלי מלא וגדוש, ויוריק מן כלי מלא ברכת ה' על ישראל, אבל בקללה אין שייך לומר כן, אלא אחר שיקללם אאר אותו ולא קודם, לכך נאמר 'ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם' תחילה, על ידי שיאמר החזן לכהן תחילה יברכך ה'.

ברכת כהנים - לגוף ולנשמה

'יברכך ה' וישמרך' [במדבר ו, כד]

בביאור נוסח הברכות רבו הדעות איש לפי שכלו יפרשם, ובילקוט [רמז תשי] תמצא הרבה דעות יבוקש ממקומו ואין להאריך בזכרונם.

אך אומר אני דרך כלל מאחר **שכל הברכות מתחילים ביו"ד אשר הנעלם ממנה עולה למספר י' כמו הנגלה, כי הנעלם מן יו"ד הוא ו' ד'**, שמע מינה **שכל הברכות כפולות**, כי חלק מהם אל **הגוף** וחלק מהם אל **הנשמה** הנעלמת, כי שניהם באו במספרם עשרה.

כמו שאמרו רבותינו ז"ל [נדה לא.] **'שלשה שותפים באדם** אביו מזריע לובן שבו, שממנו גידין, ועצמות, ומוח שבראשו, וצפרנים, ולובן שבעינים, הרי **חמשה**. אמו מזרעת אודם שבו, שממנו עור, ובשר, ודם, ושערות, ושחור שבעינים, הרי **חמשה**. והקדוש ברוך הוא נותן בו עשרה דברים רוחניים, והם, רוח, ונשמה, וקלסתר פנים, וראית העין, ושמיעת האוזן, ודבור פה, והלוך רגלים, ודעת, ובינה, והשכל, **וכל עשרים חלקים אלו מתברכין על ידי שישא הכהן עשר אצבעותיו**, כדי שמן כל אצבע תחול הברכה על חלק גשמי הנגלה ועל חלק רוחני הנסתר, ושלשה יודי"ן היינו ששים, כנגד ששים אותיות שבכל הברכות, אשר עליהם דרשו [ילקוט שמעוני שיר ג, תתקפו] פסוק [שיר ג, ז] 'ששים גבורים סביב לה', ושלשה י' היינו שלושים, ונסמכו לסתם נזירות שלושים יום לומר לך שבזכות הנזירות יזכו לברכות.

ועל **צד הרמז יש לומר שלשה ברכות אלו**, על דרך שפרשתי למעלה פרשת יתרו [יט, ד] המדרש [שיר השירים רבה ג, כא] האומר שמתחילה קרא הקדוש ברוך הוא לישראל **'בת'**, ואחר כך **'אחות'**, ואחר כך **'אם'**, כי כל זה מורה על הממשלה, כי מתחילה קראה **'בת'** שמסתמא **האב מושל על הבת**, והוא למעלה והבת למטה, על כן אמר **'יברכך ה' וישמרך'**, שתמשוך שפע הברכות מלמעלה, כי הוא שומריך וכל שומר למעלה מן הנשמר, כמו שנאמר [משלי ו, כב] 'בשכבך תשמור עליך', וכן רבים, ואחר כך קראה **'אחות'** בדומה לו, על מדריגה זו נאמר **'יאר ה' פניו אליך'**, בעמדך לנגדו פנים בפנים כדרך קבלת הלבנה אורה מן החמה בעמדה לנגדה, ואחר כך קראה **'אם'** המושלת על הבת, כך צדיק מושל ביראת ה', כמו שעיני הבת נשואות אל האם כך **'ישא ה' פניו אליך'** כביכול, ואין להאריך בדברים אלו אבל נכוחים הם למוצאי דעת.

גודל מעלת השלום

'ויהי המקריב ביום הראשון וגו' [במדבר ז, יב]

סמך פרשה זו לברכת כהנים אשר חותם כל הברכות בשלום, כי **אם אין שלום אין כלום** [תורת כהנים ויקרא כו, ה], לפיכך השלום בא בגמר החתימה ואחרון חביב, כי כל הקודמים נראה כאילו עדיין הם חסרים עד ביאת הברכה שאחריה הבאה למלאות מה שחסרה הברכה הראשונה, אבל האחרונה אינה חסירה כלום כי אין צורך עוד בשום ברכה שתבא אחריה למלאת חסרונה,

על כן המדרש משבח ואומר [במדבר רבה יא, ז] **'גדול השלום שהוא חותם כל הברכות'**, כי זה מורה על חסרון הברכות הקודמים ועל מעלת החתימה, ויצירת האדם באחרונה יוכיח, ועל כן נמצאו מדרשים רבים המדברים ממעלת השלום שיש בו צורך בתחתונים ובעליונים,

ואמרו עוד [במדבר רבה יא, ז] **'גדול השלום שאפילו המתים צריכין לו'**, שנאמר [בראשית טו, טו] 'ואתה תבא אל אבותיך בשלום', אין הפירוש שיש איזו קטטה ומריבה בין המתים שיצטרכו אל השלום, אלא המתים צריכין שיהיה שלום בין החיים, כי אם אין שלום בין החיים והם מחרפים זה את זה עד מהרה ירוץ דברו לחרף את החיים ואת המתים, עד שאפילו לשוכני עפר אין מנוחה בקבר מריב לשונות של החיים, כמעשה של ההיא שהיתה קבורה במחצלת של קנים [ברכות יח:], וכמעשה בכל יום בדורינו, על כן צריכין המתים שיהיה שלום בין החיים ואז ינוחו על משכבותם שלום.

ואחר שהזכיר חותם כל הברכות והוא השלום, מיד התחיל בפרשה אשר בה רמוז גם כן השלום, כי מטעם זה נאמר בראשון **'וקרבנו'** בוי"ו העיטוף, כאילו קדמו אחר שלא יהיה תפארתו לאמר אני הקרבתי ראשון, גם לא הזכיר בו שם נשיא שלא יתנשא לאמר אני אמלוך, והגאוה סבה לכל ריב ולכל נגע.

ואמרו עוד [שמות רבה טו, ו] שכל **שנים עשר שבטים אלו נמשלו לשנים עשר מזלות** שהולכים כהולך בסולם לאחוריו, וכן יסד הפייט של נישואין 'שור לפניהם ולא לאחריהם עלות בשלום', שכל אחד סובר אני ראשון, ומטעם זה האריכה התורה בזכרון כל הקרבנות בכל שנים עשר נשיאים כדי שלא לעשות שום אחד טפל לחבירו וכל זה סבת השלום.

לרפואת

האשה הצדקנית אשר רבים צריכים לה

מרת **אילה** בת **נחמה** לרפו"ש

בתוך שאר חולי ישראל

ברכת כהנים - רמז לבית המקדש

רבנו בעיר גבורים מביא דברי רבותינו ז"ל [במדבר רבה יא, ה] 'יברכך ה' וישמרך, מלך בשר ודם שיש לו אוהב בסוריא והוא יושב ברומי, שלח המלך אחריו נתן לו מאה לטרין זהב, טענן ויצא לדרך, שמא יכול לשמרו מן הלסטים, אבל הקדוש ברוך הוא 'וישמרך' מן הלסטים'.

יש להתבונן במדרש למה הזכיר דווקא '**סוריא ורומי**', ונראה לפרש הנמשל איך יתדמה אל המשל, כי ה'**מלך היושב ברומי**' הוא הקדוש ברוך הוא שיושב ברומו של עולם, שנאמר [תהלים קלח, ו] 'כי רם ה' ושפל יראה', '**ויש לו אוהב**' אלו ישראל, שנאמר [מלאכי א, ב] 'אהבתי אתכם נאם ה'', '**בסוריא**' זה העולם הזה הנקרא 'בית האסורים', שנאמר [קהלת ד, יד] 'כי מבית הסורים יצאו למלוך', ופירש רש"י כמו לבית האסורים והוא העולם הזה הנקרא בית האסורים, כמבואר פרשת מקץ. '**נתן לו מאה לטרים זהב**' רמז לבית המקדש שגבוהו מאה אמה, '**ושמרם מן הלסטים**' היינו מן עובדי עבודת אלילים הנמשלו לחיות הדורסים ונקראו לסטין, על דרך שנאמר [משלי ח, לו] 'וחטאי חומס נפשו'.

וזהו שאמר '**יברכך ה' וישמרך**', ואמרו במדרש [במדבר רבה יא, ה] 'ברכך בעושר וישמרך שתהא עושה המצות, '**יאר ה' פניו אליך**', שתעמיד בנים מאירין בתורה, שנאמר [משלי ו, כג] 'כי נר מצוה ותורה אור', ויעמיד ממך כהנים המאירין המזבח, שנאמר [מלאכי א, י] 'ולא תאירו מזבחי חנם', '**ויחנך**', שנה רבי חייא הגדול [במדבר רבה יא, ו] יחנה ה' אצלך, דבר אחר 'ויחנך' יעמיד ממך נביאים, שנאמר [זכריה יב, י] 'ושפכתי על בית דוד ועל יושבי ירושלים רוח חן ותחנונים', '**ישא ה' פניו אליך**' דרשו רבותינו ז"ל במסכת ברכות [כ:] 'וכי הקדוש ברוך הוא נושא פנים, והלא כבר נאמר [דברים י, יז] אשר לא ישא פנים, אמר הקדוש ברוך הוא כשם שהם נושאים לי פנים, אף אשא להם פנים, כיצד, כתבתי בתורתי [דברים ח, י] 'ואכלת ושבעת וברכת', ואדם יושב הוא ובניו ובני ביתו ואין לפניהם כדי שביעה, והם נושאים לי פנים ומברכים ומדקדקין עד כביצה ועד כזית, לפיכך 'ישא ה' פניו אליך'.

ונראה לפרש על דרך ההעברה כל המדרשים אלו, שמה שאמרו '**יברך בעושר וישמרך במצות**', מה ענין עושר אל המצות, אלא שמתחלה אמר '**יברכך בעושר**' **רמז לעושר התורני**, שנאמר [משלי ח, יח] 'עושר וכבוד אתי', והיא הברכה הכוללת כל שאר הברכות, אין ברכת התורה הן ברכת העושר הן ברכת הבנים.

וכן אמרו רבותינו ז"ל בגמרא [תענית ה:] 'רבנן כי הוו מפטרי מהדדי, אמרו ליה לברכן מר, אמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה, לאדם שהיה מהלך במדבר והיה עייף וצמא ורעב, ומצא אילן גדול שפירותיו מתוקים וצילו נאה ואמת המים עוברת תחתיו, אכל מפרותיו וכו', כשבקש לילך אמר **אילן במה אברכך אם אמר שיהיו פירותיך מתוקים הרי פירותיך מתוקים, שיצא צלך נאה הרי צילך נאה, שיהא אמת המים עוברת תחתיך הרי אמת המים עוברת תחתיך**, אלא יהי רצון שיהיו כל נטיעות שנוטעין ממך כמותך, אף אתה במה אברכך, אם בתורה הרי תורה, אם בעושר הרי בעושר, אם בבנים הרי בנים, אלא יהי רצון שיהיו כל צאצאי מיעיך כמותך.

יש להתבונן **שהזכיר במשל שלשה דברים, פירות מתוקים וצילו נאה ואמת המים**, וכנגדם הזכיר **תורה ועושר ובנים**. ונראה לפרש שפתרון המשל הוא, שכל **אדם דומה בעולם הזה להולך בדרך וכאורח נטה ללון, והיה עייף וצמא ורעב**, רמז למה שאמרו רבותינו ז"ל 'אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שהוא צמא ורעב אליהם, כמו שנאמר [תהלים מב, ג] 'צמאה נפשי לאל חי' וגו', '**ומצא אילן גדול**', רמז לתלמיד חכם הנמשל לאילן, כמו שאמרו רבותינו ז"ל [פסחים קיב.] 'הרוצה ליחנק יתלה באילן גדול', '**שפרותיו מתוקים**' רמז שהוא בעל תורה הנמשלה לעץ עושה פרי, שנאמר [תהלים יט, יא] 'ומתוקים מדבש', '**וצילו נאה**' רמז שהוא בעל עושר, שנאמר [קהלת ז, יב] 'בצל החכמה בצל הכסף', '**ואמת המים עוברת תחתיו**' רמז שמעמיד תלמידים הרבה, כענין שנאמר [משלי ה, טז] 'יפוצו מעיינותיך חוצה', וכבר ידעת כי התלמידים קרוין בנים, וזהו שאמר '**אם בתורה**' כנגד פירות מתוקים 'הרי תורה', '**ואם בעושר**' שהוא כנגד הצל 'הרי עושר', '**ואם בבנים**' להעמיד תלמידים שהוא כנגד 'האמת המים', **אלא 'יהי רצון וכו'**, לפי שאם הוא מתברך בתורה אז ממילא יתברך בעושר ובבנים, וזה שאמר כאן 'יברכך בעושר וישמרך במצות', הוא העושר התורני המביא לידי מעשה.

ואחר כך אמר '**יאר ה' פניו אליך**' שתעמיד בנים בני תורה וכהנים ונביאים כנזכר במדרש, או תלמידים הקרוין בנים.

ואחר כך אמר '**ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום**', והוא בזכות התורה הנקראת שלום תזכה לאכול לשבעה ויהיו אוצריך מלאים חיטים, כענין שנאמר [תהלים קמז, יא] 'השם גבולך שלום חלב חיטים ישביעך', וכמו שאמרו רבותינו ז"ל [אבות ג, יז] 'אם אין תורה אין קמח', נמצא שהקמח תלוי בתורה.

וזהו שאמרו [במדבר ו, כו] '**ישא ה' פניו אליך**' והלא כבר נאמר [דברים י, יז] 'אשר לא ישא פנים' אלא אמר הקדוש ברוך הוא וכו', רצו בזה שבוודאי אין הקדוש ברוך הוא נושא פנים לשום בריה,

המשך בעמוד הבא

הנודר - יצרו תוקפו ביותר, ואולי אין התורה מסייעתו

'**וכפר עליו מאשר חטא על הנפש**' [במדבר ה, ו]

שלא נזהר מן טומאת המת, רבי אליעזר הקפר אומר **על שציער עצמו מן היין** [נזיר ג.], **והוא פלאי**, כי יש להפליא על דבריו שאם נצטוה להביא שני תורים על שציער עצמו מן היין, למה מביא כפרה זו דווקא אחר שנטמא במת, ועוד שהכתוב קראו 'קדוש' [לקמן ו, ה] ואיך יאמר רבי אליעזר שנקרא חוטא.

ונראה שגם רבי אליעזר מודה **שכל ימי המשך נזירתו הוא נקרא קדוש** ולא חוטא כי נזיר אלהים הוא, אמנם אם נטמא במת שדינו והימים הראשונים יפלו 'כי טמא נזרו', ומכאן להלן חושבנא, ולמפרע **איגלאי מילתא שהימים הראשונים לא היו בכלל הנזירות** וכאלו ציער את עצמו בהם מן היין בלא טעם בלא עת נזירתו, ועל כן הוא נקרא חוטא על אותן הימים הראשונים שאינו בהם כי אם כמצטער בעלמא בלא נזירות וקדושה, וזה פירוש יקר.

אמנם מקום אתי לפרש דברי רבי אליעזר בדרך אחר, ולומר שלכך נקרא הנזיר 'חוטא', כי **אילו היה איש תם וישר** מכלכל דבריו במשפט **לא היה צריך לנדור ולהזיר**, כי מי יעכב על ידו להתנהג בפרישות ובהרחקת המותרות בלא נדר, ומדאצטריך להתקשר בנזירות זה יורה כי הוא יודע בעצמו שאין מעצור לרוחו על כן הוא קופץ ונשבע כנגד היצר הרע, ובזה גרם לעצמו צער כי **כל דבר הנדור יצרו תוקפו ביותר**, ומטעם זה נקרא כל נודר חוטא כמו שלמדו [נדרים עז:] מן פסוק 'וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא' [דברים כג, כג], לפי שמגרה היצר הרע בעצמו, ואומרים לו לא דיך מה שאסרה עליך תורה במאסר של היצר הרע והבו דלא לוסיף עליה, כי בכל מה שאסרה התורה אף על פי שגרמה לנו גירוי היצר הרע כמו שנאמר שמתגרה בישראל יותר מבאומות [סוכה נב.] מכל מקום השנים יעמדו נגדו תורה שבכתב, ותורה שבעל פה.

אמנם העובר ב'בל תוסיף', **הרי הוא מוסיף גירוי היצר הרע אולי בהוספה זו לא תוסיף התורה תת כחה לעמוד כנגדו**, כי אין כחה כי אם בדבר שהתורה סבה לו כי המוחץ הוא ירפא. **כך נזיר זה נקרא 'חוטא'** משני צדדים, הן **מצד שקודם נזירות** זה היה כעיר פרוצה אין מעצור לרוחו עד אשר הוצרך להתקשר בנזירות, הן **מצד שבהיותו נזיר** הוא מגרה היצר הרע בנפשיה, אבל מכל מקום '**קדוש**' יאמר לו אם יעמוד כנגדו, כי היצר הרע כל מזימותיו לפרוץ גדרו, וזהו שנאמר [לקמן ו, ט] 'וכי ימות עליו מת בפתע פתאום וגו', הורה כי כל זה מעשה שטן אשר הקרה לידו מקרה בלתי טהור זה בפתע פתאום באונס ובלא יודעים כדי לטמא ראש נזרו, על כן הוצרך לכפרה מאשר חטא על הנפש, וציער עצמו מן היין, כי על ידי צער זה גרם ליצר הרע שנתגרה בו וסבב סבות לטמא נזרו,

ועוד הוצרך לכפרה על שציער עצמו ותחת **אשר לא עבד את ה' בשמחה** כי אם בצער, והשמחה הוראה על שלימות הפועל כמו שנאמר [תהלים קלט, כד] 'וראה אם דרך עוצב בי וגו', כי אילו היה שמח בנזירות זה היה נזהר בשמירה יתירה מן הטומאה, אך מאחר שלא נזהר בה זה הוראה שלא היה שמח בנזירות זה, ובזה מצא לו היצר הרע מקום לבצר ממנו כל אשר יזם לעשות, 'וצדיקים ישמחו ויעלזו לפני ה' וישישו בשמחה' [תהלים סח, ד] בי"ת של בשמחה פירושה בזכות השמחה שעבדו את ה' בשמחה כאמור.

המשך - ברכת כהנים - רמז לבית המקדש

ומה שנאמר כאן '**ישא ה' פניו אליך**' **היינו באותו דבר עצמו שהם נושאים לי פנים**, באותו הדבר אשא להם פנים ולא בדבר אחר. כיצד, הם מחמירים עד כביצה ומברכין אותי אף על פי שאינן שביעין, גם לעומת זה אשא להם פנים בדבר ואזמין להם מזונתם בריוח שיאכלו לשבעה, וזהו שאמר 'ישא ה' פניו אליך' ובמה ישא לך פנים 'וישם לך שלום' ואין שלום אלא תבואה, שנאמר [תהלים קמז, יא] 'השם גבולך שלום חלב חיטים ישביעך'.

וזהו שאמרו 'כשם שהם נושאין לי פנים כך אשא להם פנים' בענין השביעה והברכה כך אשא להם ברכה, זה וצויתי להם את ברכתי, שיאכלו לחמם לשובע, והוא מדה כנגד מדה, אבל בדבר אחר בוודאי אינו נושא פנים, והוא מבואר למבין.

או יאמר **שבזכות שהם אוכלים בגלות לחם צר ומים לחץ**, ואף על פי כן מברכין אותי על הרעה כשם שמברכין על הטובה, לפיכך 'אשא להם פנים' **ואקרב להם הגאולה** אף על פי שיהיו אינן ראוין ויהיו דור שכולו חייב, מכל מקום אשא להם פנים ואגאלם, ואז יאכלו לשבעה, שנאמר [יואל ב, כו] 'ואכלתם אכול ושבוע והללתם את שם ה', וזהו שאמר הכתוב 'ישר ה' פניו אליך' ובמה ישא 'וישם לך שלום' שיקרב לך ביאת הגואל הנקרא שלום, שנאמר [ישעיה ט, ה] 'ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום' אמן כן יהי רצון.

כבוד חכמים ינחלו - תורה מונחת בקרן זוית

'נשא את ראש בני גרשון' [במדבר ד, כב]

היה לו למנות תחילה את בני גרשון הבכור, ומה שרצו לתקן זה במדרש הרבתי [ו, א] לומר **שלפי שנמסר משא הארון אל קהת על כן מנאו תחילה לכבוד הארון**, היא גופא קשיא **למה לא מסר משא הארון אל הבכור** לכבדו ביתר שאת ועוז התורה אשר לה משפט הבכורה.

והקרוב אלי לומר בזה, **שרצה הקדוש ברוך הוא להראות שכבוד חכמים ינחלו**, כדי ללמד דעת את העם שיכבדו את לומדי התורה ולקרא לקדוש ה' מכובד לקדשו בכל דבר שבקדושה, כדרך שמנה את קהת תחילה בעבור משא דבר ה' אשר אתו, ואילו היה נותן הארון לגרשון הבכור הייתי אומר שבעבור הבכורה מנאו תחילה ולא הייתי תולה החשיבות במשא הארון, על כן מסר הארון אל קהת ומנאו תחילה וידעו הכל ליתן כבוד לתורה וללומדיה.

אך מדסמך בעל המדרש ענין זה לפסוק **'יקרה היא מפנינים'** [משלי ג, טו] כדאיתא ברבתי [שם] ודאי כוונתו להורות **שכתר תורה הפקר לכל, ועל כן לא ניתן הארון אל הבכור** שלא יהיה תפארתו לומר אני ראוי לכתר תורה יתר מזולתי, אלא הכל שוין בה, לכך נאמר 'יקרה היא מפנינים', היינו מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים, כי לכתר כהונה אין זוכה כי אם מי שהוא מזרע אהרן, אבל כתר תורה הפקר לכל והכל זוכין אליו, ו'יקרה היא מפנינים', מכתר מלכות שיש לו זהב ורב פנינים ואין זוכה בו כי אם מי שהוא מזרע דוד, אבל לכתר תורה הכל זוכין.

ומטעם זה דרש ברבתי **'יקרה היא מפנינים מן הבכורה'**, כדרך אומרו 'וזאת לפנים בישראל' [רות ד, ז], כי אל הבכורה אין זוכה כי אם מי שנולד ראשונה אבל לתורה הכל זוכין. דבר אחר לכן לא ניתן משא הארון אל הבכור שלא תזוח דעתו עליו ביותר. ויש אומרים הטעם לפי שמן קהת יצאו משה ואהרן מקבלי התורה.

'גם הם', בשני תיבות אלו חתם הענין לומר **שעל כל פנים יספור תחילה את בני קהת ואחר כך יספור וימנה את בני גרשון** 'גם הם', ואלמלא מקרא זה כתוב היה אפשר לומר שרצונו יתברך למנות בני גרשון תחילה כי הוא הבכור, ומה שצוה תחילה שימנה את בני קהת לא כדי להקדימו במספר אלא בעבור חשיבת הארון הזכירו תחילה, שכן מצינו במשכן וכליו שבראש כל אמר 'ועשו ארון עצי שיטים' [שמות כה, י], ואחר כך הזכיר המשכן, ובעשייתם עשה בצלאל תחילה משכן ואחר כך כלים, אם כן ודאי מה שהזכיר הארון תחילה לא כדי להקדימו בעשייה אלא לכבוד הארון וחשיבתו הקדימו, כך הייתי אומר שלכבוד הארון שהיה משא בני קהת הקדים תחילה מינוי של בני קהת אבל לעולם כשיבא משה לישא את ראשם ימנה הבכור כבכורתו תחילה, תלמוד לומר 'נשא את ראש בני גרשון גם הם', משמע שמתחילה תשא את ראש בני קהת ואחר כך ראש בני גרשון כי כל 'גם' מוסיף על ענין ראשון בא.

ונאמר לשון **'נשא' בבני קהת ובבני גרשון, ולא בבני מררי**, לפי שהיה לשניהם מעלה ביתר שאת על בני מררי, קהת מצד משא הארון וגרשון מצד הבכורה, ועוד שמשאו היה יותר מקודש מן משא בני מררי שהיה הפחות שבכולם, על כן לא הזכיר אצלו לשון 'נשא', ובזה אתי שפיר גם כן מה שאמר 'גם הם', ולא אמר 'גם אותם' אלא שרצה לומר הלא גם המה יש להם יתרון אשר מצדו הם ראוין לנשיאת ראש והיינו הבכורה כאמור,

ומטעם זה נאמר בכל מקום **'למשפחותם לבית אבותם'**, **חוץ מבני לוי שנאמר בהם 'פקוד את בני לוי לבית אבותם למשפחותם'** [במדבר ג, טו], וכאן נאמר 'נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבותם למשפחותם', טעם אחד לשניהם כי הבכורה באה לאדם מצד אבותיו אם הוא כחו וראשית אונו, וכשבא להחליף הלוים בבכורים הזכיר בלוים לבית אבותם כאילו היו המה הבכורים אשר מעלתם תלויה בבית אבותם,

וכן כאן אמר 'נשא את ראש בני גרשון' הבכור **'גם הם' רצה לומר גם הם יש להם מעלה ומה היא המעלה לבית אבותם**, היינו הבכורה המתיחסת לבית אבותם.

ואם נפשך לומר שהקדמת לבית אבותם שייך דווקא אצל הבכורים ולא אצל הלוים, אז נוכל לומר שלכך הזכיר אצל הלוים 'לבית אבותם למשפחותם', להורות שימנה גם בכורי הלוים, כי סלקא דעתך אמינא מאחר שדיו לבכור שיפקיע את עצמו מן הפדיון לא נתנו בכורי הלוים תחת בכורי ישראל ואם כן אין צורך למנותם בחנם, קא משמע לן [במדבר ג, טו] 'פקוד את בני לוי לבית אבותם' שאפילו הבכורים שמעלתם מבית אבותם יספור וימנה, כי אף על פי שאינן בכלל פדיון הבכורות מכל מקום הם בכלל מינוי עבודת המשכן וכליו.

שלשה ראשי עבירות מסבבין החורבן

'וישלחו מן המחנה כל צרוע וגו' [במדבר ה, ב]

אחר שסידר כל שלש מחנות איש על דגלו, על כן הזכיר מיד סדר קדושת שלש מחנות אלו, כי **הצרוע משולח מן שלשתן, והזב חוץ לשנים, וטמא לנפש חוץ למחנה שכינה**, וסדר שלוח זה מסכים לדברי המדרש [במדבר רבה ז, י] האומר 'וישלחו מן המחנה כל צרוע זה עבודה זרה וכו', וכל זב זה גילוי עריות כי הוא בא משכבת זרע, וכל טמא לנפש זה שפיכות דמים וכו', ודרש כל פסוק זה על הגליות. וקשה גליות מאן דכר שמיה, וכי דעת בעל מדרש זה להוציא פסוק זה מפשוטו לגמרי.

ונראה שדעת בעל המדרש לתרץ סמיכת פרשה זו לכאן כי בראש חודש ניסן נאמרה, דאם לא כן למה באו הטמאים אל משה בארבעה עשר בניסן ואמרו 'אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע וגו' [לקמן ט, ז], ואם כן למה הוקבעה פרשה זו לכאן, אלא ודאי אחר שסידר המשכן על מכונו והשרה שכינתו יתברך בתוכם, **בא להזהירם שלא יסבבו סילוק השכינה על ידי שלשה ראשי עבירות אלו המסבבים החורבן**,

על כן צוה לשלוח מן המחנה כל צרוע, וכל זב, וכל טמא לנפש, כי **שלשה אלו סימנים מובהקים על אשר בקרבם או שמץ מינות של עבודה זרה נזרקה בו**, כי על זה בא הצרעת כמו שנאמר **בעגל** [שמות לב, כה] 'וירא משה את העם כי פרוע הוא', ואמרו רבותינו ז"ל [במדבר רבה ז, ד] **שנצטרעו**, כמו שנאמר **במצורע** 'ראשו יהיה פרוע' [ויקרא יג, מה], ועל עון זה נחרב בית ראשון ושני, כי אף על פי שלא עבדו עבודה זרה בבית שני מכל מקום היה בהם **חטא שנאת חנם ולשון הרע השקול כעבודה זרה**, כמו שלמדו רבותינו ז"ל [ילקוט שמעוני תהלים תרנו] מן 'אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו' [תהלים יב, ה], שהמספר לשון הרע חשוב ככופר בעיקר, **וטעם שלוח המצורע חוץ לשלשה מחנות לרחק שמץ עבודה זרה משלשתן**. ואם בעון לשון הרע, צריך להיות בדד מושבו, כשם שהבדיל בין איש לחבירו ואם לא יהיה מרוחק מכל שלשה מחנות לא יהיה בדד מושבו. '**וכל זב**', כי **זיבה שלו הוא אות על שהוא פרוץ בעריות** ועל כן הוא בא לידי זיבה, ושלוחו חוץ למחנה שכינה הקדושה וחוץ למחנה לויה שיש בהם גם כן קדושה וכל מקום קדושה אינו סובל דבר ערוה, לאפוקי מחנה ישראל שאין בה כל כך קדושה. '**וכל טמא לנפש**', כי זה מורה גם כן על רוח עועים אשר בקרבו ושאינו מקפיד להטמא בנפש אדם על ידי שפיכות דמים הנוגע בצלם אלהים כביכול, על כן ראוי שיתרחק ממחנה שכינה כי הוא פוגם כבוד השכינה.

ולפי ששלשה אלו גרמו החורבן וסילוק השכינה, על כן צוה לרחקם מן המחנה שלא יטמאו את מחניהם, כי במקום שהמה מצויין הקדוש ברוך הוא מרחיק שכינתו משם, כי המקום 'טמא טמא יקרא', רמז לדבר **ט' מן טמא**, רמז **לשפיכות דמים** הנולד לט' חדשים, כי מטעם זה היו ערי מקלט ששה וכתיב [דברים יט, ט] 'ויספת לך עוד שלש ערים', בין הכל ט' לא יותר מן הטעם שנתבאר. **מ' מן טמא**, רמז **לגילוי עריות** שכן היו מי המבול מ' יום על שהטריחו ליוצרם לצור צורת ממזרים בארבעים ימי יצירת הולד. **א' מן טמא**, רמז **לעבודה זרה** הנוגע באחדות השם יתברך הרמוז באל"ף.

ועל כן קרא **דוד המלך ליצר הרע 'טמא'** [סוכה נב.] **לפי שהכשילו בשלשתן, גילוי עריות** בבת שבע, **שפיכות דמים** באוריה החתי, **עבודה זרה** כמו שלמדו [בסנהדרין קז.] מן פסוק 'ויהי דוד בא עד הראש' [שמואל ב טו, לב] בקש לעבוד עבודה זרה וכו', ויש בהם גם כן טומאה, כי העבודה זרה מטמאה כנדה, שנאמר [ישעיה ל, כב] 'תזרם כמו דוה', על כן רמז בהרחקת שלשה טמאים אלו להרחקת שלשה ראשי עבירות אלו המסבבים סילוק השכינה, וסמך לפרשה זו [פסוק ו ו] 'איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם', להורות שהרחקת הטמאים הוא גם כן בעבור חטאם כאמור.

קרן חרום למגידי השיעורים

עקב בהלת הקורונה אשר גרמה להפסקה ארוכה במסגרת השיעורים שעל ידי ארגון 'במסילת התורה', ורבני ומגידי השיעורים אינם מקבלים משכורת בעת הזו, ורבים מהם עומדים בפני קושי כלכלי, נבקש מאלפי קוראי העלון לעמוד לימינם.

עקב קשים בשליחת תרומות דרך הלינק, תרומות ניתן להעביר דרך המייל של מערכת העלון

kliyakar2@gmail.com

ויזכו לכל הברכות ברוחניות ובגשמיות בבחינת בכל מכל כל